

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
administracija in ekspedicijska na
velikem trgu št. 9. II. nad-
stropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. — kr
Za pol leta . . . 4 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V Ljubljani na dom
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Obrtniki pa liberalci v državnem zboru.

Z Dunaja 31. januarja.

Ko se je obravnavala nova obrtniška postava, imeli so obrtniki dovolj prilike se prepričati, da od zedinjenih levičarjev nimajo ničesa pričakovati. To se je pokazalo tudi včeraj pri obravnavi o Mattuševem predlogu za osnovo samostojnih obrtniških zbornic. Obrtniki so na svojih obilnih shodih in v svojih brezštevilnih prošnjah poleg premembe stare obrtniške postave zahtevali tudi vstanovitev samostojnih, od kupčijskih zbornic ločenih obrtniških zbornic. Prepričali so se, da kupčijske zbornice, v katerih so bili obrtniki v manjšini prav slabo oskrbuje korist obrtniškega stanu, in poslanec Adamek je imel prav, ko je rekel, da ravno kupčijske zbornice so bile „generalstab“ nasprotnikov nove obrtniške postave.

Desnica pa je hotla tudi v tej zadevi vstreti pravičnim zahtevam obrtniškega stanu, in češki poslanec Mattuš je že pred prazniki izročil predlog za vstanovitev samostojnih obrtniških zbornic, ki so ga poleg českega kluba podpisali tudi poslanci Hohenwartovega in Lichtensteinovega kluba. Poljaki ga sicer niso podpisali, ker se zaradi svojih posebnih razmer ne strinjajo z njim v vseh ozirih, a vendar so včeraj glasovali za to, da se je Mattušev predlog izročil obrtniškem odseku v pretres, v katerem bodo imeli Poljaki priliko razložiti in povdarjati svoje zahteve.

Vse drugače pa so ravnali levičarji. Njim se zdi celo odveč, da bi se državni zbor s tem vprašanjem vkvarjal, in zato so hotli Mattušev predlog precej pri prvem branju zadušiti. Kaj njih brigajo želje in zahteve obrtniškega stanu, njim je v prvi vrsti mar za politične posledice, ker imajo kupčijske zbornice pravico voliti poslance za deželni in državni zbor. Po dosedanji osnovi bile so te kupčijske zbornice zavetišča vstavovernih kandidatov in pribežališče za poslance, ki so morda v drugih volilnih skupinah propadli. Marsikateri poslanec bi nikdar ne bil sedel v državnem zboru, ko bi ne bilo kupčijskih zbornic, kjer so sega usmilili in posadili na poslaniški stol. Zato hočejo liberalci po vsej sili obrtniške zbornice ohraniti kakoršne so, zato se tolikanj protivijo vsakateri premembi, zato so bili njih listi že unidan, ko je minister kupčijstva zahteval nekatere premembe volilnega reda, zagнали strašanski krik, ker bi se utegnilo po novem volilnem redu primeriti, da nemški liberalci tu ali tam zgubé večino v zbornici in vsled tega enega ali še več zastopnikov v deželnem in državnem zboru.

Ravno zaradi tega so se včeraj tudi tolikanj upirali Mattuševemu predlogu ter niso

hotli še tega dovoliti, da bi se o njem v kakem odseku še manj pa v državnem zboru obravnavalo. To je bil vzrok, da se je v včerajšnji seji govorilo samo o tem predlogu. Mattuš ga je prav dobro vtemeljeval in dokazoval potrebo samostojnih obrtniških zbornic. Fridrich Suess pa o tem še slišati ni hotel, da bi se kupčijske zbornice kaj premenile. Obrtniški in kupčijski oddelek bi imela vsled tega vsak svojo misel, tudi bi bili stroški veliko večji, ko sedaj. Češki poslanec Jahn je povdarjal potrebo, da se morajo obrtniki kot stan organizirati ali vravnati, obrtnikom se mora prilika dati, da se loté kakega podvzetja. To se bode doseglo po samostojnih obrtniških zbornicah. Stališče kupčijskih zbornic je dandanes drugačno, kakoršno je bilo, ker se sedaj postavodajalni zbori pečajo z gospodarskimi zadevami in ker je glavna točka vladnega programa pospeševanje gmotnih korist, ki so jih prej kupčijske zbornice imele pred očmi.

Kakor Suess svaril je tudi Gomperz pred razdruženjem sedanjih kupčijskih zbornic, ker bi se vsled tega delile tudi njihove pravice in bi zginila njih dosedanja veljava. Veliko obrtnijstvo malemu nikdar ni delalo škode (!), zato naj se nikdar ne spodkopava naprava, ki se je dozdej vsestransko potrdila.

Edini izmed levičarjev govoril je Löblich za samostojne obrtniške zbornice, ter našteval grehe kupčijskih zbornic, ki so bili malim obrtnikom v kvar in pogubo. Mali obrtniki zgubili bi vse zaupanje, ko bi se izvršitev nove obrtniške postave izročila dosedanjim kupčijskim zbornicam. Levičarjem je ta trditev tako malo dopadla, da so pri teh besedah na vse grlo zaklicali: Oho!

Poslanec hebske kupčijske zbornice pl. Plener se menda boji za poslanstvo, ker je danes tudi on silno obširno govoril zoper Mattušev predlog. Kupčijstvo in obrtnijstvo sta po njegovi misli tako tesno zvezana, da se ne dasta ločiti. Ljudje se motijo, ako od take ločitve kake koristi pričakujejo. Kupčijske zbornice so vedno pospeševale samostojno zavedno meščanstvo, njih razdelitev bi obrtnike razdelila za pokorne služabnike vsakere vlade.

Temeljito je govoril Adamek, ter opominjal, da nova obrtniška postava zbornicam naklada veliko reči; postava bo dobra, ako se bode prav izvrševala, sicer pa bode ostala samo na papirji. Kako bi jo pa zamogle dobro izvrševati sedanje kupčijske zbornice, ki so bile „generalstab“ za njene nasprotnike?

Večina državnega zbora se ni zmenila za ugovore levičarjev, ter je po nasvetu Mattuševemu njegov predlog izročila obrtniškem odseku v pretres. Obrtniki pa zopet lahko sprevidijo, kdo jim hoče dobro, in kdo

ne. Dobro poznamo liberalne tiče in ni bilo še potreba ustmenega glasovanja, ki naj bi se bilo pe misli nekega obrtnika zahtevalo že pri prvem branju, da bi bili ljudje vedeli, kdo zmeraj nasprotuje njih tirjatvam.

Politični pregled.

V Ljubljani 2. februarja.

Avstrijske dežele.

Iz Budapeste 22. januarja. (Iz državnega zbora.) (Dalje razprava o peticijah zoper jude.)

Debata se drugi dan nadaljuje. Mocsaary pravi, da ni ga judovskega vprašanja, zaradi katerega bi bilo treba posebnih postav. Prošnjo imenuje nazadnjaško, reakcionarno, zavrne jo tudi v imenu neodvisne stranke, ki je zmirom visoko vihtela prapor svobode in sprejema poročilo odborovo. — Iranij se sklicuje na starejše postave, ter hoče dokazati, da so zmirom na to mislili, pravice judom razširiti. L. 1848. je emancipacijo postavilo v prvo vrsto, in državni zbor v Požunu jo je hotel razglasiti, a zaostalo je, ker so se v Budapešti in po večih mestih začeli nemiri. Narodni zbor v Segedinu l. 1849 je razglasil emancipacijo, in minister notranjih poslov Scemere je to naznanil po deželi. On dobro pozna napake judov, tudi jih noče prikrivati, a služnost človeka ne zboljša, le svoboda to stori. Odpravljenje emancipacije bi imelo mnogo, mnogo nezgod v socialnem življenju. To ni prava pot, da se popravi položaj, katerega je krivo nekaj judov. Posebno v gorenjih krajih se je mnogo tujih judov naselilo, ki šarijo po tistih krajih na kvar prebivalcem. Govornik je za to, da bi se dolгови po krčmah ne dali iztirjati po sodnijah, da naj na mejnice smejo denar posojevati le vpisani (protokolirani) trgovci in banke, pravica točenja naj se pregleda, zakotne šole, katerih je največ judovskih, naj se zapro, in naj se izda stroga postava o oduštvu. Govorniku se tudi zdi potrebno, da se skliče judovski shod (kongres), ki bi odpravil naprave in dogme iz judovske vere, ki niso za sedanji čas. Potem je tudi neogiblivo potrebno, da se vpelje civilni zakon. A tudi mi kristjanje imamo dolžnost, da zboljšujemo stanje, pomnožimo šole in povzdignemo omiko po kmetih. Gospodarstvo se more le zboljšati, ako si smemo samostalno blago zadacati, ako osnujemo ogersko armado. To je pot, a ne tisto draženje, ki podpihuje sovraštvo med veroizpodbijanci.

V. Verhovay tudi noče rušiti enakopravnosti, te težko pridobljene zastave svobode, a zlegi, ki se ne dajo utajiti, silijo ga, da nasvetuje v sklepanje to-le: Zbor naj vladi priporoči, da dela z vso veljavo na to, da se notranja in unanja osnova ju-

dovskega veroizpovedanja vredi po zahtevah časa in da se državi zavaruje uspešni nadzor. Nasvet ima še šest točk, in sicer zaradi judovskih zakonitih šol, zastran matric, naseljenju judov naj se brani, naj se omeji volitvena pravica in naj se določi posestvo, kolikor se ga ne sme po dražbi prodati.

Jokai pravi, da odtitje niso krivi judje. Prej so se nad judi maščevali zaradi Izvelečarja, sedaj jih pa preganjajo zaradi mejnic. Ne le talmud, tudi naše pravo (corpus juris) ima zastarane odločbe, ki se danes ne zvrše tako strogo. Govornik povdarja svobodoljubnost judov, ki se je skazala v bojih za prostost, sklicuje se na to, da so Madjari že dvoje semitskih ljudstev v sebi utopili, Rumunce in Jermence. Prihodnje stoletje bode zginil tudi razloček med Judi in Madjari. Narod, ki si ne more zavarovati svojega obstanka drugače, da odpravi politična in državljanska prava kacega veroizpovedanja, si izreče sam sebi smrtno obsodbo. O nody je tudi za enakopravnost, a ta ne more v tem biti, da bi nekateri ljudje na nič prišli po odušitvi, goljufiji in po zavratni prekanjenosti talmuda. Madjarski narod se ne more osloboditi jarma izraelitov drugače, da se odpravi osvobodjenje judov, zato je on za predlog Istocijev, oziroma za Vrhovayev. — Herman povdarja, da tukaj gre za konkreten slučaj. Ne gre namreč za to, da bi se liberalnost poudarjala, marveč da se odpravi obstoječe zlo. Motijo se, ki pravijo, da na Ogerskem ni judovskega vprašanja; prigodek v Ezlar je pred nami. Vzrok gibanja antisemitov, ki se od časa do časa ponavlja, ni v talmudu, marveč v bukvah Mozesovih (pentateuh) v katerih je Mozes postavil načelo, da se judje ne smejo pomešati z drugimi narodi. On misli, da naj Judje političsko emancipacijo, katera jim je privoljena po postavodajavi, obrnejo v socialno emancipajo. Prej niso storili svojih dolžnost do države. On zahteva reforme od njih. Naj svoje verske postave enako drugim veroizpovedanje razlože v državnem jeziku, tako bodo sum s sebe odvalili in državi odstopili najvišje nadzorstvo v verskih zadevah. Verski nauki naj bodo pa napredku času primerni. Ministrski predsednik Tisza ozira se posebno na to, kar je rekel predgovornik in povdarja, da se izobraženi Judje nič kaj preveč ne drže V. bukev Mozesovih. — Vendar se njemu ne zdi ugodno, ako predgovornik nekako zaničuje tiste Izraelite, ki hodijo v kasino in se vdeležujejo zabav neizraelitov; ker s tem se ne pospešuje vtopljenje izraelitov med narod, kakor ga on želi. Dosihmal se judom ni očitelo, da so zapuščali svoje ljudi, marveč nasprotno. Demonstracija iz Kecskemet, katero so nasnovali tudi udje državnega zbora, je sama na sebi obžalovati, veselo je le to, da je tako malo zdala, kar nam spričuje da večina ljudstva o tem trezno misli. Od časa postavne emancipacije se je veliko izvedlo, kar se tiče družinskega pomešanja. Govornik pravi, da je tudi med Izraeliti mnogo takih, katerim je emancipacija nezgoda in se jim studi zakonska zveza s kristijani, a tudi med kristijani so osebe, ki so polne predsodkov. Ministrski predsednik končno priznava, antisemitizem se mora poravnati po družbinem življenju, postavodajava in država ima vmes seči le ta čas, ko bi družba sama ne mogla odstraniti hujskanja med veroizpovedanji, in bi bilo

za odstranjenje tega zlega treba izvanrednih sredstev in izjemnih postav. Zaupam ogerski družbi, da tega ne bode treba. Emerih Szalay sprejme nasvet peticijskega odseka, a peticijo iz Tapolcs tako strogo ne zavrne. On sprejme tudi sklepovni nasvet Vrhovaya, ako se ta sprejme, se tudi lahko sprejme odborovo poročilo. On noče odpraviti emancipacije, vendar obsoja stališče izraelitov, ki izključujejo vse drugo, a na Ogerskem delajo tudi za socializem. Govornik se poteguje za civilni zakon. Debata se odvede na soboto (27. januarija). Gosposka zbornica ogerska je sprejela danes (22. januarija) načrt postav za odpravo colnine na kavo in zvišanja cola na pivo in sladkor.

(Konec prih.)

Vnanje države.

Iz Rima. Po časopisih se je prepričeval zaradi pogodbe Rusije s papežem, nekateri listi so očiteli sv. Očetu, da so Poljake popustili in Rusom na ljubo dovolili vpeljati ruski jezik za cerkveno službo. Ugovarja pa temu „Moniteur de Rome“, ki more iz zanesljivega vira povedati, kaj se dogovorilo med Petrogradom in Vatikanom, podrobnosti sicer ne razpravlja, a naslednje točke so zanesljive 1) Kar se tiče rabe ruskega jezika, ni bilo sklenjeno ničesa, in o tem vprašanji se obravnav ni bilo. Vse kar povedo poljski in drugi listi o tem, nima podlage. 2) Vsled pogodbe bode sv. stolica umestila škofijske sedeže v Varšavi, Sandomiru, Lublinu, Plocku, Vilni, Lucku in Žitomiru. 3) Razen tega so nekatere točke, ki uravnavajo cerkveno upravo nekaterih drugih škofij 4. Poljske škofove pri pastirstvu podpirajo namestni škofje (suffragani) s škofovsko dostojanstvenostjo. 5. Osebe, katere je Rim poklical za škofovske službe se odlikujejo po svoji modrosti in previdnosti, po znanstveni vednosti, po gorečnosti in kerščanski ljubezni. 6. Določilo se je, da smejo v vsaki škofiji biti škofijska semenišča, duhovščini je prostost nauka in vzgoje popolnoma zagotovljena, in sicer pod pogoji toliko ugodnimi, kolikor to pripušča stanje, v katerem je katoliška cerkev na Poljskem 7. Duhovna akademija v Petrogradu je bila predmet posebne pogodbe. 8. Spoznala se je potreba, da se odpravijo izvanredne dosihmal obstoječe zapovedi od stopnje do stopnje, da je dušno pastirstvo svobodno in dostojno. To so poglavitne točke pogodbe sklenjene med sv. stolico in rusko vlado, da se povrne verski mir v Poljsko deželo. Tukaj se tedaj ne more reči, da so se prodale koristi Poljske, tudi ni papež, kakor nekateri trdijo, postal žertva spletek in zvijač. Poljsko bode spoznalo dobrote, katere mu je naklonila modra in previdna politika Leona XIII. Rusko deželo bode pa ta pogodba, ako se vestno izpolnjuje, varovala proplavljenja proti nihilistom in radikalcem.

Iz Francoskega. Minister prosvete na Francoskem g. Duvaux je bil napaden, a napadniki niso bili zarotniki, marveč gimnazijalci, niso nanj strelali s svinčcem a s kepami.

Iz Pariza 31. jan. Ministerski svet je sklenil, da noče debate odkladati, ako ministrski predsednik ne bode mogel v zbornico, bode minister Devès namesto njega bral izjavo, katere Falieres ni mogel včeraj skloniti. Se je tudi zgodilo, a radikalec Madier de Montjan je zagovarjal nasvet Floquet, da naj se principi iz dežele stirajo in zbornica je prestopila s 396 glasovi zoper

134 v specielno debato; in zavrгла v specialni debati nasvetovane premembe.

General Lamotte Rouge je umrl.

Iz Londona 31. jan. „St. James Gazette“ zagotavlja, minister pl. Giers nastopivši zopet vodstvo ministerstva vnanjih poslov je poslal zastopnikom Rusije okrožnico, v kateri povdarja, da se je njegovo osebno občenje o najvažnejših vprašanjih z ministri Nemčije, Italije, Avstro-Ogerske v smislu miru vršilo in da je uspeh povoljen.

Ta mesec stopi v Londonu konferenca, ki bode razpravljala dunavsko vprašanje t. j. vprašanje zaradi voznje po spodnjem Dunavu in ob nje ustji v črno morje. Naj bolj zanimiva to vprašanje Avstrijo in Rumunijo. „Romanul“ o tem piše med drugim tole: Dunavsko vprašanje bode rešeno le takrat, kedar bodo rešena druga vprašanja vsled važnih političnih dogodeb. Danes je najbolj razširjeno to mnenje, da se bode Londonska konferenca pečala s tem, da podaljša dunavsko komisijo in da prepušča prihodnosti, poravnati avstro-ogerske zahteve in rumunski upor. Ako se to zgodi, spolnilo se je to, kar smo naprej povedali, ker mislimo, da Avstrija ne bode rada prijenjala, tudi ne mislimo, da bi Rumunija tako hitro odjenjala, da bi prej nastopile politične premembe v Evropi in dunavsko vprašanje potisnile v drugo vrsto. Eno je gotovo: Mi dobimo časa in to je že veliko; da more pomeniti prav mnogo.

Izvirni dopisi.

Iz Celovca, 28. prosinca. (Podraženje piva. Ljudski shod. Šolstvo.) Z novim letom se je na pivo v Celovcu 40 kr. mestne doklade naložilo. Pivovar Schleppe je pa to porabil, da je kar za 1 gl. 50 kr. pri vedru v ceni poskočil. Vsled tega se je pivo za 1 kr. pri vrčku podražilo, da stane 9 namesto 8 kr. V Ljubljani bi se ljudje zavolj take reči ne zmenili dosti, ker Slovenci smo bolj vinopivci. Tukaj pa že 14 dni ni slišati drugega pregovora, ko o pivu. Vse se jezi nad Schlepptom. On je pa bogat in postopa samovoljno. Svojim krčmarjem je prepovedal, da ne smejo piva spod 9 kr. točiti. Neodvisni krčmarji pa so začeli pivo iz Štajerskega naročati. Ono nedelje se je tudi ljudski shod sklical zavolj piva. Zdaj se je Schleppe vendar ustrašil in znižal je zopet ceno. Vse škode pa ne bo mogel več popraviti, ker ljudje sploh hvalijo štajersko pivo in bodo odslej pri njem ostali.

Pri omenjenem ljudskem shodu se je govorilo tudi o časnikarstvu. Liberalnim časnikom se je očitelo, da se ne brigajo za ljudske potrebe. Vrednik Mačnik je dosti soljenih slišal. Zbrani delavci in obrtniki, katerih je bilo okoli 300, so pripoznali, da katoliški, konservativni bolj ugajajo ljudstvu, toraj se je sprejela resolucija, naj delavci rajši katoliške časnike podpirajo. To je velika zmaga katoliškega časnikarstva, kajti tu izrečena pohvala ni prišla iz ust vernih kristjanov, ampak kakor drugod tudi tukaj delavci bolj na socialno stran cikajo, pozitivne vere pa nimajo dosti. Vendar mora vsak slepec videti, da sedajna vlada in državnozborna večina je v kratkem času veliko več storila za ljudstvo, nego je liberalna stranka storila v dolgih 20 letih.

Čuje se, da je naučni minister vprašal vodstvo tukajšnje pripravnice, kaj bi se dalo storiti glede slovenskih ljudskih šol. Tako

ljudi vprašati! Odgovor že naprej vemo. Reklo se bo, da učitelji zadosti slovensko znajo in da se v ljudski šoli zadosti slovenskega uči. Če je učitelj le med Slovenci rojen, že pravijo, da zadosti slovenski zna, da se mu tega jezika ni treba učiti. Po tej logiki bi priprosto nemški drvar ravno tako dobro nemško znal, kakor profesor Grimm! Nobeden bi ne verjel, kako znajo ti ljudje resnico zvijati, in v svoje laži in zvijače se tako zaljubijo, da jih nazadnje sami verjamejo.

Ko so se ljudje v Gorjah pritožili in rekli, da nočejo takega učitelja, ki slovensko ne zna, odgovorilo se jim je: „On že zna slovensko, saj je med Slovenci rojen.“ Ko je „Mir“ pisal, da šolski nadzornik v Št. Mohoru ne zna nič slovenskega, odgovoril je okrajni glavar: „Ni res, on zna slovensko, saj ima spričevalo, da je na realki dve leti slovenske ure obiskoval.“ S tako logiko nas pobijajo! Latinsko smo se osem let učili in po več ko dve uri na teden, pa še nič ne znamo; ta bi se bil pa v dveh letih po dve uri na teden popolnoma slovensko naučil? Resnica je, da nič ne zna slovenskega; pa laž ima pri nas več besede in okrajni glavar misli, da nas je s tistim spričevalom v kozji rog ugnal. Take so vse šolske oblasti pri nas. Na Dunaj poročajo in celemu svetu se lažejo, da so šole zato nemške, ker ljudstvo hoče nemške šole. Kjer se res najde kak nemškutarski župan, da se oglasi za nemško šolo, tam pravijo: „Ja, ljudstvo ima prvo besedo, ljudstvo se mora poslušati.“ Ako pa ljudstvo zahteva slovensko šolo, kakor v Št. Jakobu, v Glinjah itd., potem pa ljudstvo nima nič več besede; njegova prošnja se pod mizo vrže in pošiljajo komisije, poizvedovat, kdo je bil tisti „ščuvalec, nemirnež in panslavist“, ki se je predrznil, tako misel sprožiti!

V Apačah so tudi prosili za slovensko šolo, ker otroci le po zimi v šolo hodijo in po leti vse pozabijo, če je šola nemška, pri slovenskem, razumljivem poduku pa bi jim vendar nekaj v glavi ostalo. Okrajni šolski svet v Velikovcu pa jim je odgovoril: „Že slovenski pregovor pravi: Kolikor jezikov znaš, toliko človekov veljaš.“ Tedaj še slovenske pregovore na pomoč kličejo zoper nas, če drugače ne gre! Vselej najdejo kak nov izgovor; le na postavo se nič ne ozirajo! Jezikovna postava nam je res silno potrebna, pa morala bi biti jasna in ojštra, sicer jo bojo zavijali in pačili, kakor sedajni §. 19. Pravijo, da češki klub tako postavo dela; pa v telegramih koroška ni na šteta med tistimi deželami, za ktere bo postava veljavna. To bi ne bilo prav! Saj ravno mi, ki smo slabi, potrebujemo postavne pomoči. Prosimo toraj gospode poslance, naj tudi Koroško vzamejo med tiste dežele, ki so potrebne strogih jezikovnih zakonov!

Deželni šolski sveti v Gradcu, Celovcu, Trstu nam ne bojo nikoli pravični. Najbolje bi bilo postaviti tako preurediti, da bi imel vsak narod posebej svoj šolski svet, ne pa vsaka dežela. Namesto 17 deželnih šolskih svetov naj bi se naredilo 8 narodnih, namreč nemški, češki, poljski, rusinski, rumunski, slovenski, laški in hrvaški šolski svet. Potem bi slovenske šole na Štajarskem, Koroškem in Primorskem nadzoroval in vladal slovenski šolski svet v Ljubljani. Saj bi se tudi ravnopravnost pri sodnijah najložej tako dosegla in obistinila, ko bi se napravila viša

sodnija v Ljubljani. Za koroške Slovence naj bi se napravila posebno kresijska sodnija, kakoršnja je v Novem mestu ali Celji, in te sodnije bi spadale pod ljubljansko nad sodnijo.

Se ve da se bo od sedajne vlade težko kaj takega doseglo, ker ima premalo energije, se vpitja nemškoliberalcev preveč boji; bilo bi pa to gotovo pošteno in modro.

Iz goriške okolice, 28. jan. (Izv. dop.)
(Naši ljubeznivi sosede pa beneški Slovenci; grof Chambord zginil iz Gorice. — Potniki, ki prihajajo iz sosedne italijanske države, vedó pripovedovati zanimive, pa za nas malo tolažljive dogodbe, ki se od smrti vrtoglavega Oberdanka, semtrtje pa malo da ne po vsih laških mestih vršé. Neki ravno iz Rima došli Nemec mi je pravil, da zdaj ni varno nikjer, zlasti pa ne v Rimu na ulici z nikomur nemški govoriti, ako neče napaden biti od nevredne laške druhal. Neka gledališka nemška družba je morala kar nagloma ustaviti svoja predstavljenja v gledališču v Napolju, ker jo je občinstvo izsikal, ter brz Italijo zapustiti. Zopet se razlega stari krik in vik po celem poluotoku proti Avstriji, nabirajo se novci za oboroženje kompanije „Oberdankove“, ki ima stopati na čelu laške vojske v bližnji vojni. Vlada sicer zabranjuje saj dozdevno ista sovražna početja in demonstracije, ter hoče s tim zarotiti razburjene laške duhove, ktere je ona sama s svojo rovarsko politiko izgojila in njegovala. Akoravno je tudi v Avstriji še mnogo Italijanov, vendar se ni nikdar slišalo, da bi bili avstrijski narodi kje proti njim enako sovražno demonstrirali, kakor činijo oni ob vsaki priliki in nepriliki proti nam. Nas, goriške Slovence, imajo clo viši vradniki za državi nevarne, (kdo se smeje?) ako bi vživali Lahom enako ravnopravnost, in clo merodajne vladne osebe imajo takšne Slovence zlasti duhovskega stanú za „Panslaviste“, kteri niso še nikoli slovensko uradovali, akoravno od narodne duhovščine več al manj slovenske dopise dobivajo; med tim ko se onim čudnim gospodom „irredenta“ prav nenevarna in nedolžna stvarina dozdeva!? Ni li to res narobe svet, da se vselej in vsih stanovih Avstriji zveste Slovence javno natolcuje, Lahe pa javno božá in za nenevarne ima, ter povsod proti Slovincem podpira? — Čujejo se govorice, da v bližnjem Vidmu se nekaj skrivaj kuje za morebitni „Putsch“ v tej spomladi v naše Primorje. Lah ne bodo mirovali, dokler ne dobijo v novič batin, kakor so jih v 1866 l. pri Kustoci in Visu, na ktere, kakor se dozdeva, so že pozabili, da jih že zopet hrbet močno srbi. — Prav iz srca mi je govoril „Slovenec“ št. 11. v dopisu: „Spomnimo se beneških Slovencev,“ ter zares napenjajmo vse žile, da se ne bo moglo brati kdaj v zgodovini raznarodenja Slovencev sploh in beneških Slovencev posebej, da nismo njim sosedni avstrijski Slovenci niti z mezincem pomagali rešiti jih iz žrela laškega moloha. V ta namen so se že nekteri rodoljubi posvetovali, kako bi se to tihoma in po misionjsko izpeljati dalo. Beneški Slovenci in zlasti Slovenke so sploh nadarjeni ljudje, le škoda da jih tlačí lahonska móra. Nravni so tudi v obče, nenravni po nekoliko le tam, kjer so v bližnji dotiki z laškimi ali že polahonjenimi sosedi. Ker nimajo niti ljudskih šol, jih je primeroma le malo — in še ti so samouki, — ki znajo slovensko brati. Videmski nadškof in njih dušni pastirji pa tudi ne spolnujejo svojih dolžnosti tako, ka-

kor bi jim to po veri tudi pristojalo. Slovensko moliti znajo le malo; večidel molijo svoje vsakdanje molitvice, — kakor to jaz dobro vém — po furlansko, potem se vender še, pa le v pokvarjeni slovenščini namešani z laščino, spovedujejo. Torej nekteri dušni pastirji so saj nekoliko krivi te njih nevednosti v verskih rečéh, ker jim ne razlagajo povsod po slovensko katehizma. Ljudske šole so izjemno le laške, in ko otroci šolo ostavijo, se zgodi, da v kratkem času pozabijo še tisto malo laščine, ktere so se naučili, slovensko brati pa se tako učili niso. Takšne šole so otrokom res prave ničvredne mučilnice a ne učilnice! Da je pa še možno saj toliko, kolikor beneških Slovencev raznarodenja še rešiti, se razvidi iz letošnjega koledarčka družbe sv. Mohora, kjer je letos iz videmske nadškofije več (namreč 59) udov v oni družbi, kakor jih je bilo dosihmal. Naj bi se nabiralo kmali po vsem Slovenskem več denarja, da bi se jim ne le bukve družbe sv. Mohora zastonj dopošiljale, ampak tudi za mladino kaj primernih molitvenih bukev, katehizmov in zgodb sv. pisma, i. dr. S tim bi polagoma pomagali v verskem in narodnem oziru tim našim vsega milovanja vrednim sobratom in ni le to, ampak tudi naša dolžnost je, ako premislimo to stvar v duhu cerkve in kršanske ljubezni do bližnjega! Vzemimo toraj rojaki to reč resno v svoje roke, ter ne bojmo se stroškov in truda, in beneški Slovenci ali saj njih bolj zavedeni potomci nam bodo gotovo za to našo požrtvovanje jako hvaležni. Kar sem opazil pri obrazih (tipih) beneških Slovencev posebnega, je to, da ženski spol je ohranil sploh še prav slovenski tip, a možki so pa že bolj semtrtje Lahom podobni, zlasti oni, ki nosijo po laško grdo kozlovo brado. Duhovne zelo spoštujejo, zlasti pa one, ki jim v njim edino razumljivem slovenskem jeziku pridigajo in v tem tudi lepo spovedujejo. Tudi to je pri njih značajno, da ne imenujejo svojega jezika „kranjsko špraho“, ampak edino le „slovensko“, sebe pa Slovence iz Benečije. — Grof Chambord je iz Gorice kar nagloma zginil, kam pa, utegnemo, kakor se sluti, kmali slišati. Toraj utegne 1883 l. glasovito postati.

Iz Gorice, 26. januarja. Goriški Slovenci so, kakor nam kažejo zborovanja raznih društev, časniki itd., podvojili svoje napore napram nakanam od strani vlaške. Politično društvo „Sloga“ jelo je jako žiljavo delati na vse strani političnega in družabnega življenja. Vsaj je pa društvo v rokah mož, veljavnih po časti, koje vživajo v življenji socialnem, kakor i po razumu. Ob jednem pa je pričakovati, da jih bodo rodoljubi po deželi krepko in izdatno podpirali, kajti le sè složnim, razumnim, in vsestranskim delovanjem mogoče bo z vspehom ustavljati se naporom neprijatelja. Gori omenjeno društvo nabira prostovoljne doneske za napravo „otroškega vrta“ v Gorici. Naj bi tedaj vsak zaveden Slovenec posegel v svoj žep, kajti vsak še manjši dar vsprejme se s hvaležnim srcem. Posnemajmo v dejanskem rodoljubji brate naše v Českej; koliko so oni žrtvovali dvakrat za narodno svoje gledališče; koliko darujejo za „osrednomatico šolsko“ itd.

V tukajšnji nadškofiji je poleg ekselence nadškofa še dvoje duhovnikov, koji so doživeli mašništva svojega 60 let. Zlatomašnikov je deset, kojim se jih letos pridruži še šest. — V nedeljo 28. t. m. odišel je Mons.

dr. Zorn, novi škof Poreški-Poljski, v Grado, da namesto mil. g. nadškofa deli zakrament sv. birme.

Župan v Čopris, kateri je irredentovskega pseudomučenika, zloglasnega Oberdanka ovadil žandarmeriji, dobiva vsak dan grozilna pisma. Zato je postaja žandarmerijska v Korminu prejela nalog, da hodi v Čopris s podvojenimi patrolami.

Pretečeni teden imeli smo tu visoke goste iz Francoske; bil je neki tu general Charett in drugi veljaki; v kratkem pa je, kakor se čuje, grof Chambord nenadoma ostavil mesto naše. Znamenje časa. Vdovica grofinja Wimpfen pride baje z deco svojo stanovat v Gorico, da na tihem obžaluje izgubo nesrečnega moža.

Vodja semeniški postal je, kakor ste že poročali, mnogoučeni Mons. Stefan Kocijancič, profesor orijentalnih jezikov in sv. pisma stare zaveze ekseget. Bog daj blazemu možu obilnega sadu pri tem imenitnem, a zelo težavnem poslu.

Domače novice.

V Ljubljani 3. februarja.

(Prečast. gosp. škof Jernej Widmar) so bili 29. jan. dokaj mirni in veseli; 30. so sedeli na stolu ter rekli: Tu hočem smrti pričakovati rajši kakor na postelji. 1. febr. so jim g. dekan podelili papežev blagoslov. Se priporočajo v molitev.

(† Prečast. gosp. Matija Kulavic), župnik Št. Vidski, je včeraj popoldne ob 3. uri v naročji preljubljenega brata, prečast. gosp. dr. Jan. Kulavica, kanonika in vodje, v Gospodu zaspal.

Rojen je bil ranjki Podgradom 1. 1831. Hodil je v šolo najprej v Novomestu, potem v Ljubljani ter bil za mašnika posvečen 1. 1854. Kot duhovni pomočnik je služboval na Vinici, v Kočevji, v Št. Vidu, nekaj malega časa na Raki, potem spet v Št. Vidu. Tu je postal pozneje župnik Št. Vidski, kjer je deloval do svoje prerane smrti. Koliko je storil na polju cerkvenem, šolskem, kmetijskem in narodnem, bode, upamo, kdo drugi popisal. Le toliko pristavljamo, da vnet je bil za vse dobro; zlasti mu veljajo besede: „Pustite male k meni priti“ in „Ljubil sem lepoto Tvoje hiše“. Bil je izvrsten kmetovalec, narodnjak pa, kakor malo takih. Moral je v grob za součencema A. Ahčinom in prof. Žepičem. Pogreb bode v ponedeljek ob desetih.

Bodi priporočen vsem znancem in rodoljubom. Součenci duhovniki ga tako ne bodo pozabili, kjer že po obljubi opravljajo po tri sv. maše za umrle součence. Naj počiva v miru!

(Tiskarsko društvo) je imelo preteklo saboto 27. t. m. letni občni zbor. Navzočih je bilo 40 članov. Predsednik g. V. Arselin je poročal o delavnosti m. l. — Gutenbergovo svečanost je obhajalo društvo z obiskovanjem Tržaške razstave. Društvena knjigarna je dobila po nakupovanju več novih knjig. G. Trnkocij lekar je dajal društvnikom zdravila po znižani ceni. Zbrani se za to dobroto zahvalijo. — Dohodkov je bilo, prištevisi ostanek 1. in obresti, 1608 gld. 4 kr. stroškov 530 gld. 30 kr. Društveniki so dobivali v boleznih podpore: 216 gld. 36 kr.; prišelcem se je izplačalo 98 gl. Za pogreb 1 uda se je plačalo 58 gl. 40 kr., vdovi podpore 50 gld. stroškov zdravniku in za druge društvene namene je bilo: 107 gl. 04 kr. Odsek v pod-

poro bolnih in onemoglih društvnikov ima 6929 gl. 85. kr. premoženja. Izobraževalen odsek je imel dohodkov: 850 gl. 23 kr., a stroškov 531 gl. 38 kr., toraj ostane še 328 gl. 85 kr. G. g. Bavec in Šeber bosta pregledala račune; zdravnik društvu bode zopet g. dr. Drč. V odbor so bili voljeni gg.: v predsednika, V. Arselin; v podpredsednika J. Zepihaj; blagajnika sta: J. Koželj in Spatzek; zapisnikarja: J. Pajek in A. Bonač; knjižničarja: J. Pance in A. Sterlekar. Zbor se zahvali kranjski hranilnici za podeljeno pomoč.

(„Požigalčeva hči.“) Slovenska predstava v gledališču se je dodro obnesla, občinstvo sploh je bilo zadovoljno s to igro.

(Nadzorstvo mestnih del) in klavnice je prevzel s 1. svečanom g. Josip Križaj, hišni posestnik na Poljanah: ta posel mu je izročil g. župan Ljubljanski, katerega je mestni odbor v to pooblastil. Se bode videlo, kako bode to nadzorstvo koristilo, do gotove meje je vsako nadzorstvo potrebno.

(Koze razsajajo v Ljubljanski okolici) V obširni Iški farni vasi, da bi ljudje ne boleli za kozami, zbole odrasli otroci, merjo pa vendar le bolj mali. Slehrni dan leži kak mrlič v mertvašnici; pretekli teden jih je ležalo na enkrat 6. Se ve, da so v takih okoliščinah s šolo prenehali.

Razne reči.

— S Tolminskega došel nam je izviren dopis, v katerem se grajajo prepogostni ondotni plesovi po vaseh in selih, pred pustom pripravljani po kolednikih, večkrat o gospodnjih dneh v pohujšanje itd. z željo, naj bi vlada, deželjska gosposka s cerkveno po določnih postavah zabranjevala to razvado. Sklicuje se dopis tudi na poslance naše na Dunaju. Vendar ti, mislimo, se z omenjenimi slabimi običaji pečati ne morejo, ker so bolj krajevni, in gospodje županje z duhovščino naj bi se obračali v tem do svoje deželjske vlade ali do zbora deželnega. Prav pa opazuje dopis o čitalnicah ter svetuje omikanim Slovencem, naj pazijo na to, da ne bodo bolj „plesišča ali rajališča nego čitališča“. Vernemu človeku je potem nekoliko hudo jih podpirati. — Tudi pri nas se v sedanjih dobi nekako premočno razodeva le teženje po vživanju in razveseljevanju. Da bi le ne bilo npravnosti na kvar na pr. tolikrat ob nedeljah, v novega leta god, na pepelnico itd. Naj bi katoliki poslušali malo bolj glas (zvonov glas) svoje katoliške Cerkve.

— O bseg četrtletnika „Linzer-Quartalschrift.“ 1. zvezek. (Konec.)

3) Warum unterbleibt der Psalm „Judica“ in der Passionszeit? 4) Warum am Charfreitag keine hl. Messe gelesen wird? 5) Welche Ablässe gewinnt man durch den Besuch des hl. Kreuzweges? 6) Eine neuere Entscheidung der Pönitentiarie über den Fleischgenuß in der Fastenzeit. 7) Neuere Entscheidung über die pflichtgemässe Ertheilung des Brautsegens. 8) Zwei neuestens mit Ablassen begnadigte Gebete. 9) Alte Sprichwörter in neuerfreier Uebersetzung. 10) Bedingungen zur Aufnahme für bedürftiger Priester in die Vereinshäuser zu Görz oder Meran. 11) Eigenthümer der von der gesetzlichen Concurrenz hergestellten Friedhöfe. 12) Einbringung von Stolgebüchern. 13) Aenderung des Geschlechtsnamens. 14) Armuths- und Moraltätszeugnisse von israelitischen Cultusvorständen. 15) Ein

Pfarrdotations-Gut ist kein Gut eines öffentlichen Fonds. 16) Honorare für den kath. Religionsunterricht an Volks- und Bürgerschulen treffen in Böhmen die Katholiken des Schulbezirkes. 17) Besitz und Besitzstörung an einem Friedhofe. 18) Die ehemals vom Lehrer zugleich versehenen Schul- und Kirchendienste sind öffentlich und entscheidet in Streitfragen über die Zuweisung der Einkünfte die Verwaltungsbehörde. 19) Beistellung von Fahrgelegenheiten zu Seelsorgsfunktionen. 20) Kirchliche Neubauten. 21) Zur Steuerfreiheit der Pfarrhöfe. 22) Heiraten der Gagisten (Offiziere und Beamten) in der k. k. Landwehr. 23) Eintragung von Trauungen, welche im Delegationswege stattfinden. 24) Eintrag von Sterbe-Fällen, wenn in einer anderen Pfarre beerdigt wird. 25) Anrechnung von Kosten für grössere Kirchen und Pfarrhofbaulichkeiten zum Behufe der Herabminderung der Religionsfondsbeiträge. 26) Wahrung vor einer angeblichen Agentur Gyra. 27) Executive auf Bezüge von Geistlichen. 28) Herbst-Pfarrconcurs in Linz 1882. — 29) Kalenderschau pro 1883. — 30) Inhalts-Verzeichniss von Broschüren und Zeitschriften.

Časnik „Linzer-Quartalschrift“ izhaja vsako četrletje ter navadno obsega 8—9 tiskanih pól. 1 zvezek je pa že lepa knjiga ter obsega 16 pól. Velja po pošti, 3.50. Naročila pa sprejema opravištvno časnikovo, ali pa in po enaki ceni tudi

Katol. bukvarna
V Ljubljani.

— Pretekli petek 26. m. m. je v Parizu prvičrat sneg padel in 200—300 učencev je čakalo pred šolo (Lycée Louis le Grand) in kakor ima mladina navado, bavili so s skepanjem, in kdor je mimo prišel ali se pripeljal, je bil okepan. Iz ulice „Saint Jacques“ se pripelje kočija, in voznik je imel kokardo na klobuku. A to mladine ni begalo, kepati so začeli voznika, voznik stopi z voza in hoče paglavce z bičem nagnati. Odpre se kočija in iz nje stopi star gospod, ter hoče okregati mladino. A ti pozdravijo: „živijo očka“ in kepe so se nanj usule. Jaz sem minister javnega pouka, se oglasi gospod. Sedaj so ga še le začeli kepati, vendar k sreči se odpro vrata šolska in vrla mladina je šla v šolo. — Minister se oglasi potem pri cenzorji in reče z nejevoljo: Čestitam Vam do lepe vzgoje Vaših učencev. — Drugo si lahko mislimo!

Listnica vredništva:

G. Fr. Novaku v Br. Dopis prejeli, danes list že poln, tedaj danes nemogoče.

Tržne cene v Ljubljani.

30. januarja.

Pšenica banaška hektoliter 8 gl. 90 kr.; domača 7 gl. 60 kr.; reč 5 gl. 44 kr.; ječmen 4 gl. 12 kr.; ajda 5 gl. 34 kr.; prosa 5 gl. 28 kr.; tursica 5 gl. 34 kr.; oves 3 gl. 13 kr.

Zahvala.

Za mnogobrojno vdeležitev pri pogrebu mojega nepozabljivega brata

Egidija Jančar-ja

in za darovane mu vence izreka najiskrenejšo zahvalo

žalujoča sestra.